



**Boda György**

## **Gazdaságpolitika és versenyképesség**

TM 82. sz. műhely zárótanulmány

VERSENYKÉPESSÉG KUTATÁSOK MŰHELYTANULMÁNY-SOROZAT



BCE VÁLLALATGAZDASÁGTAN INTÉZET  
VERSENYKÉPESSÉG KUTATÓ KÖZPONT

Budapest, 2012.

<sup>1</sup> A műhelytanulmány a TÁMOP-4.2.1.B-09/1/KMR-2010-0005 azonosítójú projektje, *A nemzetközi gazdasági folyamatok és a hazai üzleti szféra versenyképessége* címet viselő alprojektjének kutatási tevékenysége eredményeként készült.



A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

## Tartalomjegyzék

<b>TARTALOMJEGYZÉK .....</b>	<b>2</b>
<b>A GAZDASÁGPOLITIKAI MŰHELY TEVÉKENYSÉGÉNEK ÖSSZEGZÉSE .....</b>	<b>3</b>
<b>ABSTRACT .....</b>	<b>4</b>
<b>VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ .....</b>	<b>5</b>
<b>BEVEZETÉS.....</b>	<b>6</b>
<b>A MŰHELY TUDOMÁNYOS MUNKÁJA.....</b>	<b>7</b>
<b>EREDMÉNYEK.....</b>	<b>15</b>
<b>TOVÁBBI KUTATÁSI LEHETŐSÉGEK, FENNTARTÁS.....</b>	<b>16</b>
<b>FELHASZNÁLT IRODALOM .....</b>	<b>17</b>
A zárótanulmányban felhasznált (a műhely jelen kutatásain kívüli) irodalom.....	17
<b>MELLÉKLETEK .....</b>	<b>21</b>
A műhelyben készült műhelytanulmányok listája .....	21
A műhelytanulmányokat bíráló szakemberek listája.....	21
A műhely munkájában részt vevő kutatók listája.....	22
Nemzetközi konferencia részvételek és tanulmányutak.....	23
Nemzetközi szakmai tréningeken részvétel .....	24

## A gazdaságpolitikai műhely tevékenységének összegzése

Az elmúlt év során a gazdaságpolitikai műhely 18 kutató munkáját szervezte meg, melynek eredményeként 13 tanulmány született meg plusz a jelen összefoglaló. Ezen tanulmányokat az év folyamán műhelyvitákon érleltük, egymás között ismertettük és a lehetőségek szerint az eredményeket egymáséhoz igazítottuk. A tanulmányokat külső szakemberek is megmutattuk és észrevételeiket a tanulmányokba bedolgoztuk. A tanulmányokat neves szakemberekkel lektoráltattuk és jelenleg előkészítés alatt áll a publikálásuk.

A kutatócsoport nem csak tanulmányokat gyártott, hanem gazdaságpolitikai ajánlásokat is kidolgozott. Az ajánlások elsősorban a növekedés gyorsítására, illetve a foglalkoztatás növelésére irányulnak a 2012-2020-as időtávon. Részletesen foglalkoznak a vállalatdemográfiai folyamatokkal, a demográfiai folyamatokkal, az képzettségi színvonal alakulásával, a gazdaság növekedési tényezőivel, az azok közt fellépő szűk keresztmetszetekkel, valamint a termelékenység alakulásával. Erősen kritikai jellegűek, de konstruktívak és számos elemük alkalmas a jelenlegi gazdaságpolitika színvonalának javítására. Különös értéknek tekintjük, hogy a tanulmányok mindegyike nagy erővel törekedett megállapításainak kvantitatív alátámasztására. Az egyes tanulmányokat, valamint a bennük megfogalmazott ajánlásokat a „Műhely tudományos munkája” című alfejezetben mutatjuk be.

A tanulmányokon túl a gazdaságpolitikai műhely számos egyetemen belüli, illetve egyetemen kívüli szakmai kapcsolatot épített ki, illetve eredményesen ápolta, gazdagította a meglévőket. Ez legalább annyira fontos a jövő szempontjából, mint maguk a tanulmányok. Ezek a kapcsolatok nem csak az egyéni kapcsolatokat erősítették, hanem a Vállalatgazdaságtan Intézet és más egyetemi szervezeti egységek kapcsolatait is. A kapcsolatépítésről részletesebben az „Eredmények” alfejezetben szólnunk.

Az éves munka során a négy belső munkatársunk számos konferencián, tanulmányúton vett részt (lásd a „Nemzetközi konferencia részvétel”, illetve „Nemzetközi szakmai tréningeken részvétel” című alfejezeteket), illetve több szakembert láttak vendégül. Ezek nagyon hasznosaknak bizonyultak és remény van arra, hogy tartós kapcsolatok lesznek. Ezek megtartása azonban további erőfeszítéseket követel és ennek anyagi vonzatai is lesznek. Ha ezeket nem tudjuk folyamatosan biztosítani, akkor ezek a kapcsolatok tönkre mehetnek.

A műhely munkatársai eredményesen vettek részt a versenyképességi alprojekt nemzetközi záró konferenciáján. A meghívott szakemberekkel való eredményesebb párbeszéd érdekében a tanulmányok számos fontos megállapítását angol nyelvre is lefordítottuk. Így eredményeinkhez hozzá tudtak szólni és a tanulmányok véglegesítésénél figyelembe vehettük kritikáikat.

A munka nem zárult le. Jelenleg folyamatban van a tanulmányok előkészítése publikálásra. Szeretnénk legalább tíz tanulmánnyal megjelenni a hazai és külföldi folyóiratokban (ezek tervét lásd a „További kutatási lehetőségek, fenntartás” című alfejezetben).

**Kulcsszavak:** GDP, GDP növekedése, vállalatdemográfia, foglalkoztatás, oktatás, képzettség, szakképzettség, termelési tényezők, termelékenység, több tényezős termelékenység, szűk keresztmetszetek.

## Economic policy and competitiveness – research project final report

### Abstract

During the past year there has been working 18 researchers in the economic policy workshop and they have compiled 13 studies. These studies were discussed several times during the year in different meetings. So their results are harmonized with each other. The studies were shown to many experts outside the workshop. Their feedbacks improved the quality of our studies significantly. The studies were checked by renown lectors. We are now organising their publication.

The economic policy workshop has elaborated a series of economic policy recommendations. They intend to accelerate growth and increase employment in the period between 2012 and 2020. They are dealing in details with the processes of evolution in enterprise demography, with the demographical processes, with the increasing level of education, with the factors of economic growth, with the bottlenecks among them and finally with the productivity. These recommendations are rather critical, but they are of constructive character and they are able to improve the level of the present economic policy. It is a big value that each of our authors had the endeavour to support the results by quantitative data.

Beyond the studies the members of the economic policy workshop have built up and extended network of personal relations with experts within and outside the university and at the same time they maintained their existing relationships fruitfully. This is as important for the future than the studies itself. These relationships are not only personal relationships of the researchers, but relationships among the Business Administration Institute and other organizational units of the university too.

During the year four of our colleagues took part on several conferences, study tours, international trainings. These travels proved to be successful and we hope they have resulted relationships that will be preserved in the future too. Their deepening require further efforts and it will have certain financial requirements as well. If these resources cannot be provided in the future, then these relationships can disappear easily.

The members of the economic policy workshop successfully took part on the international conference of the competitiveness subproject. In order to have the most fruitful communication with the invited experts numerous parts of the studies were translated into English. So they could criticise our results and we could rely on their feedbacks when finalising our studies.

The work is not finished yet. Now we are engaged in preparing the studies for publication. We would like to appear in different newspapers, magazines at least with ten publications.

**Keywords:** GDP, GDP growth, enterprise demography, employment, education, education level, vocational education, production factors, productivity, multifactor productivity, bottlenecks.

## Vezetői összefoglaló

Magyarország egy helyreállítási periódus előtt áll, melynek alapkérdése, hogy csak az 1980-as évek elejétől kialakult 1,5 %-os hosszú távú növekedési ütemet állítja helyre, vagy azt fel tudja gyorsítani. Az utóbbi a kívánatos. Ehhez azonban a versenyszektorban jelentős változásokra van szükség.

Az 1989 után a magyar vállalatfejlődésben a korábbi kvázi fejlett struktúrák lebomlottak. Ez a nagy- és középvállalati szektor súlyának csökkenését, illetve multinacionális kézbe adását jelentette, valamint a mikro és kisvállalkozások jelentős bővülését hozta. A folyamat eredményeként az foglalkoztatottak átlagos számában mért átlagos vállalatméret jelentősen lecsökkent, a GDP termelése viszont csak mérsékeltten nőtt, ugyanis a GDP-t legnagyobb volumenben a közép- és nagyvállalatok termelik, melyek súlya a vállalatstruktúrában csökkent.

Ez a strukturális átalakulás során termelékenység jelentősen nőtt, a foglalkoztatottság viszont jelentősen csökkent. Az alacsony termelékenységű, de sok embert foglalkoztató munkahelyek megszűntek. A felszabaduló munkaerő jelentős részét felszívta a gyorsan bővülő mikro- és kisvállalati szektor, de ezek fajlagos foglalkoztató képessége lényegesen alacsonyabb és mintegy másfél millió ember számára nem jutott munka, akik így egy harmadukban a munkanélküliek számát, két harmadukban pedig az inaktívok számát növelték.

A gazdagabb, nagyobb foglalkoztató képességű gazdaságokban az átlagos vállalatméret minimum kétszerese a magyarnak. Így a magyar gazdaság csak akkor nem kerül tartósan a perifériára, ha az elkövetkező időszakban jelentős számban hoz létre versenyképes vállalatokat a közép- és nagyvállalati körben. Ezt a célt a növekedésre képes KKV-k növekedésének felgyorsításával lehet megvalósítani. Ez megnövelheti a foglalkoztatottságot, amennyiben az újonnan alakuló vállalatok megtalálják a számukra szükséges minőségű, szakképzett munkaerőt. Az újonnan kialakuló, vagy a jelenlegiekből kifejlődő új közép- és nagyvállalatok ugyanis nem tudnának versenyképesek maradni a korábbiakban a munkamegosztásból kiszorult emberekkel. Az ő sorsukat csak szociális alapon lehet kezelni.

A folyamat finanszírozása nagy szükség van az Európai Unió teljes újragondolására is, de át kell gondolni a hazai források hatékonyabb felhasználását is. Elsősorban a növekedésre képes vállalkozásokat kell főleg indirekt módon támogatni és nem általában a vállalkozásokat. A fejlesztési erőforrásokat a kategória határokat átlépni képes vállalatokhoz kell juttatni, a gazdaságpolitikának elsősorban az ő fejlődésüket kell segíteni. Csak így gyorsítható fel a GDP növekedése, amely alapokat jelenthet egyben a szociális feszültségek kezeléséhez is.

## Bevezetés

A gazdaságpolitika nem egy veszélytelen üzemmód. Itt a kutató kevésbé maradhat meg a maga választotta keretek között. Olyan megállapításokat kell tennie, amely beleszólást jelent a közügyek intézésébe és ez bizonyos kockázatokkal jár. Emiatt, mint műhelyvezető azt a megoldást választottam, hogy a műhely eredményeit egyes szám egyes személyben fogalmazom meg és kollégáim tanulmányaira mint háttér tanulmányokra hivatkozom. Így a gazdaságpolitikai műhely megállapításaiért kizárólag én vagyok felelős. Ezzel egyébként el tudtam kerülni az ilyenkor elkerülhetetlen konszenzus keresés, illetve kompromisszum keresés eltérő világnézetű emberek közötti fáradságos, időnként kilátástalan és az eredmény minőségét romboló folyamatát. Az eljárás az általam felkért kutatókkal megbeszéltem. Így ők is, én is a legtöbbet tudtuk nyújtani a magunk világán belül.

A gazdaságpolitikai műhely munkacsoportját olyan szakemberekből alakítottam ki, akik mind a mikro, mind a makró elemzésekhez jól értenek, szakmájukban szaktekintélyeknek számítanak, valamint megfelelő arányban képviselik az egyetemet. Így a statisztikai háttér legjobb szakértőjeként Hüttl Antóniát, a TÁRKI kutatóját kértem fel, aki korábban KSH Nemzeti Számlák Főosztályának vezetője volt. A gazdasági adatok várható számításaira és előrebecslésére Révész Tamást, a Közgazdaságtudományi Kar legjobb gazdaségelemzőinek egyikét nyertem meg. A demográfiai és foglalkoztatási folyamatok elemzését Adler Juditra, a GKI kutatójára bízam. Az oktatási kérdések kezelésére Stocker Miklós kollégámat kértem fel, míg Kállay László kollégánk vállalta a KKV terület áttekintését. Fontos szerepet játszott a folyamatban Haraszti Katalin, aki korábban a Tervhivatal, illetve a Pénzügyminisztérium vezető elemzőjeként kiváló lektori teljesítményt nyújtott.

Megbízásomnak volt két olyan területe, amelyen kizárólag csak menedzsment feladatokat tudtam teljesíteni; ezek a versenyképesség jogi kutatásait, illetve közigazgatási kérdéseit ölelték fel. Itt a szakmai munkát Balásházy Mária és Temesi István vezette. Munkájuk összefoglalását is az ő tollukból ismertetjük.

Szólni kell még azokról a kutatókról, közéleti személyiségekről, magánemberekről, akikkel a felvetett kérdéseket meg tudtam konzultálni és nagyon hasznos segítséget nyújtottak. Közülük Pitti Zoltánt, Vecsenyi Jánost, Bálint Andrást, Temesi Józsefet, Muraközi Lászlót, Virág Imrét, Sinkó Ottót, Herczogh Editet, Žiga Turk-ot, Tabajdi Csabát, Bokros Lajost, Tarcsi Gyulát, Busch Irént, Vértes Andrást, Keresztes Pétert, Norbert Reich-t, Karsten Staehr-t, Pirjo Stahle-t, Vladimir Dubrovszijt és Mart Kivikast kell feltétlen megemlíteni.

Végezetül szeretnék köszönetet mondani az egyetem és TÁMOP vezetőinek a lehetőségért és a folyamatos támogatásért. Bízom benne, hogy az eredmények igazolják a bizalmukat.

## A műhely tudományos munkája

A Munka legfontosabb eredményeit az alábbi 12 pontban foglaltam össze:

1. A növekedés felgyorsítása a gazdaságpolitika első számú primátusa. Nélküle napjaink problémái nem kezelhetők. Egy jól szervezett gazdaságban egy output primátusú tevékenységátrendezéssel még akkor is van lehetőség a növekedésre, ha számos külső és belső tényező kedvezőtlenül alakul.
2. Támogatni közvetlenebb módon az igazi vállalkozókat kell, akik nem megélhetési jelleggel vállalkoznak, hanem a naggyá válás eredményeken keresztül bizonyított szándékával.
3. A növekedés gyorsításának útja: a versenyszférában a közép és nagyvállalatok gyorsabb növekedését elősegítő feltételek kialakítása. A KKV-k a magyar gazdaságfejlődés nagyon fontos egységei, de a KKV-k fejlesztése önmagában nem jelent megoldást az ország problémáira. A versenyszférán belül nem csak a KKV-keket, hanem minden vállalatípust fejleszteni kell oly módon, hogy bővüljön és erősödjön a kis-, a közép- és a nagyvállalati kör.
4. A gazdaságpolitika nem térhet vissza a termelő fogalom semmilyen leszűkített értelmezéséhez. Mindent termelőnek kell tekintenie, ami értéket teremt és csak ezen általános termelőfogalmon belül fókuszálhat a stratégiaileg megválasztott részterületekre.
5. A gazdaságpolitikának előbb egy világos, akcióprogramokkal és stratégiai projektekkel alátámasztott stratégiai tervet kell megfogalmaznia és csak utána hozhat olyan döntéseket, melyek befolyásolják azt, hogy melyik szektor, vagy ágazat mely vállalatit kell fejleszteni. E nélkül bármilyen deklaráció zavarokat kelthet és veszélyes.
6. A gazdaságpolitikának nem szabad az ország újraiparosításáról beszélni. A fejlesztéseknek a nemzetközi trendekhez kell illeszkednie. A mezőgazdaság és a feldolgozóipar extenzív fejlesztéshez nem szabad visszatérni. Ezen szektorok súlyát a foglalkoztatásban, a vállalatszerkezetben hagyni kell csökkenni, miközben más ágazatok – elsősorban a szolgáltatások – fejlesztésére támaszkodva elő kell segíteni hatékonyságuk és jövedelmezőségük maximális kibontakoztatását.
7. A szolgáltatások fejlesztése nem csak a versenyszférára igaz. A versenyszférán kívüli szolgáltatásokat is fejleszteni kell, hisz nélkülük a versenyszféra fejlődése lelassul.
8. A gazdaságpolitikának meg kell teremtenie azokat a feltételeket, amelyek a magyarországi tőkeakkumuláció folyamatát gyorsítják és ezzel a hazai tőkének a nemzetközi küzdőtéren meglévő hátrányát mérséklék, különös tekintettel a KKV-k és a nagyvállalatok által nem felvállalható területekre, így az intézményrendszer fejlesztésére, az oktatásra, az egészségügyre, az infrastruktúrára, stb.
9. A fejlődés mögötti legszűkebb keresztmetszet hosszú távon a foglalkoztatható munkaerő képzettsége. Ez akadályozza leginkább az 1 millió új munkahely megteremtését. Ezt nem a

közmunka képzettségi szintjéhez alkalmazkodva kell elérni. A gazdaságpolitika központi feladata a munkaképes korosztályok képzettségének emelése.

10. A munkaerő képzettségét mint szűk keresztmetszetet azonban időnként más, főleg az intézményrendszer működtetésében jelentkező rövid távú szűk keresztmetszetek majorálják. Ilyenek az intézményi tényezők, az ország szerveztségét jelentő elemek. Ezek függetlenül a munkaerő képzettségében jelentkező szűk keresztmetszetektől gyorsan lényegesen dominánsabbá, a fejlődést nagyobb mértékben fékezővé válhatnak. Ilyen lehet a bankrendszer megrendítése, a hitelezési bizalom aláásása, a politikai stabilitás megrendítése, stb. Ezek felszámolása azonban rövidebb távon is eredményes lehet, míg a képzettség szűk keresztmetszeti jellegét csak hosszabb távon lehet megszüntetni. Emiatt nagyon fontos, hogy míg a rövid távú intézményi szűk keresztmetszetek megszüntetésén folyamatosan dolgozni kell, addig egy pillanatra sem szabad elhanyagolni az emberi tőke beruházásokat, hiszen azok hosszú távú szűk keresztmetszeti jellege csak folyamatos megújításon keresztül mérsékelhető.

11. Ez a központosítható erőforrások koncentráltabb felhasználását követeli meg.

12. Az Európai Unió nélkül ez a folyamat eleve kudarcra van ítélve.

Ezen pontok mögött a műhely részletes kutatásai állnak, melyek középpontjába a reálgazdasági folyamatokat helyeztük. Ezek

1. a GDP növekedése, illetve
2. a foglalkoztatás színvonala.

Ami a GDP növekedést illeti, Magyarország egy helyreállítási periódus előtt áll, melynek továbbra is az alapkérdése, hogy csak az 1980-as évek elejétől kialakult 1,5 %-os hosszútávú növekedési ütemet állítja helyre, vagy ahhoz képest a hosszútávú növekedés ütemét fel tudja gyorsítani. A két alternatíva közül az utóbbi a kívánatos. Ehhez azonban a GDP-t előállító vállalatokban, különösen a versenyszektorban jelentős változásokra van szükség.

Az 1989-et megelőző időszakhoz képest többnyire azok a folyamatok domináltak a magyar vállalatfejlődést, amelyek a korábbi kvázi fejlett struktúrák lebontását jelentették. Ez a nagy- és középvállalati szektor erős leépülését, illetve multinacionális kézbe adását jelentette, valamint a mikro és kisvállalkozások jelentős bővülését hozta. A folyamat eredményeként az foglalkoztatottak átlagos számában mért átlagos vállalatméret jelentősen lecsökkent, a GDP termelése viszont csak mérsékelten nőtt, ugyanis a GDP-t legnagyobb volumenben a közép- és nagyvállalatok termelik, melyek súlya a vállalatstruktúrában csökkent.

Ez a strukturális átalakulás a termelékenység jelentős növekedését hozta, ami egyben a foglalkoztatottság jelentős csökkenéséhez vezetett. A korábbi alacsony termelékenységű, de sok embert foglalkoztató munkahelyek megszűntek. Az így felszabaduló munkaerő jelentős részét felszívta a gyorsan bővülő mikro- és kisvállalati szektor, de ezek fajlagos foglalkoztató képessége lényegesen alacsonyabb és mintegy másfél millió ember számára nem jutott munka, akik így egy harmadukban a munkanélküliek számát, két harmadukban pedig az inaktívok számát növelték.

A nemzetközi összehasonlítások azt mutatják, hogy a gazdagabb, nagyobb foglalkoztató képességű gazdaságokban az átlagos vállalatméret minimum kétszerese a magyarnak. Így a magyar gazdaság csak akkor nem kerül tartósan a perifériára, ha az elkövetkező időszakban jelentős számban hoz létre versenyképes vállalatokat, melyek egyre nagyobb arányban a közép- és nagyvállalati körben fognak megjelenni. Ez jelentheti korszerű közép és nagyvállalatok alapítását is, de a célt inkább a növekedésre képes KKV-k növekedésének felgyorsításával lehet megvalósítani. Ez megnövelheti a



foglalkoztatottságot, amennyiben az újonnan alakuló vállalatok megtalálják a számukra szükséges minőségű, szakképzett munkaerőt.

A folyamat kibontakozásának a megfelelő intézményi viszonyok megteremtésén túl fontos előfeltétele a megfelelő képzettségű és összetételű munkaerő rendelkezésre állása. Az újonnan kialakuló, vagy a jelenlegiekből kifejlődő új közép- és nagyvállalatok ugyanis nem tudnának versenyképesek maradni a korábbiakban a munkamegosztásból kiszorult emberekkel. Az ő sorsukat csak szociális alapon lehet kezelni. Az újonnan kialakuló vállalatoknak magasabb képzettségű emberekre van szükségük, és az ő rendelkezésre állásuk biztosítása csak az oktatásban felgyorsított társadalmi tőkebefektetés eredménye lehet.

A folyamat finanszírozása nagy szükség van az Európai Unió segítségére, hova tovább az Európai Unó teljes újragondolására is, de át kell gondolni a hazai források hatékonyabb felhasználását is. Elsősorban a növekedésre képes vállalkozásokat kell főleg indirekt módon támogatni és nem általában a vállalkozásokat. A fejlesztési erőforrásokat a kategória határokat átlépni képes vállalatokhoz kell juttatni, a gazdaságpolitikának elsősorban az ő fejlődésüket kell segíteni. Csak így gyorsítható fel a GDP növekedése, amely alapokat jelenthet egyben a szociális feszültségek kezeléséhez is.

A fenti gondolatok kialakításához az egyes résztanulmányok fontos részeredményeket szolgáltatottak.

**Ádler Judit „A foglalkoztatás szerkezeti keretei”** című tanulmányának egyik központi gondolatát a az alábbi 1. számú táblázat foglalja össze. A táblázatban jól látszanak a romló demográfiai folyamatok (2020-ra kevesebben leszünk.), a kormányzati intézkedések hatásai, melyek az inaktív állományát szándékoznak csökkenteni (2020-ra ez csak részeredményeket hozhat. Az inaktív állománya csökkenni fog, de azért jelentős marad.), valamint a vállalatbővítés feltételei (A magyar munkaerőpiac a demográfiai és kompetencia növekedési folyamatok alapján legfeljebb 15 ezer új vállalat létrejöttét teszi lehetővé 2020-ig, amely a vállalt kormányzati törekvéseknek csak a felét, mintegy 500 ezer új munkahely létrejöttét teszi lehetővé. Ha a kormányzat további 500 ezer új munkahelyet kíván teremteni, úgy az csak jelentős immigráció mellett valósulhat meg, feltéve hogy az immigránsok szakképzettsége megfelel az új vállalatok által támasztott követelményeknek.).

1. számú táblázat.

2. A munkaerőpiac előrejelzése 2020-ra

	Algoritmus	2010*	2020			2020		
			Stacioner változat - 6. lépés	Feldolgozóipari változat - 6. lépés	Gazdasági szolgáltatások változat - 6. lépés	Stacioner változat - 3. lépés	Feldolgozóipari változat - 3. lépés	Gazdasági szolgáltatások változat - 3. lépés
1	<b>Népesség</b>	10 000	9 800	9 800	9 800	9 800	9 800	9 800
2	Nem munkaképes korú népesség	3 500	3 400	3 400	3 400	3 400	3 400	3 400
3	Munkaképes korú népesség	6 500	6 400	6 400	6 400	6 400	6 400	6 400
4	Inaktív népesség munkaképes korban	2 100	2 000	1 700	1 600	2 000	1 700	1 600
5	Legális vendégmunkások	70	70	100	80	70	100	80
6	Munkanélküliek	550	400	300	300	400	300	300
7	<b>Foglalkoztatottak</b>	3 920	4 070	4 500	4 580	4 070	4 500	4 580
8	Versenyszféra (kompetitív szféra)	2 600	2 776	3 872	3 921	2 776	3 324	3 348
9	Állami és önkormányzati foglalkoztatottak és egyéb nem versenyszférán belüli foglalkoztatás	1 100	1 100	1 100	1 100	1 100	1 100	1 100
10	<b>Munkaerőpiaci egyenleg (formal reserve)</b>	220	194	-472	-441	194	76	132

**Megjegyzések**

\* Az érvényes szabályok szerinti adatok

**Resources:**

Népesség Statisztikai Évkönyv, 2009

KSH munkaerő felvétel

Munkanélküliek: A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat adatbázisa

Vendégmunkások: A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat adatbázisa

**Ádler Judit és Stocker Miklós a „Kompetencia alapú, output orientált oktatás az ideális foglalkoztathatóság érdekében”** című tanulmányukban azt jelezték előre 2020-ig, hogy amennyiben az oktatási ágazat a jelenlegi paraméterek mellett „termeli” a jövő munkahadseregét, akkor a növekedésnek jelentkezni fognak a kompetencia oldali korlátai, a növekvő kompetencia követelmények ugyanis nem csak egy összesen létszám adatban jelentkeznek, hanem strukturálisan is. A tanulmány jelzi, hogy az oktatás ágazat rendkívül hosszú termelési ciklusai miatt az igényeket központilag nagyon nehéz meghatározni. Ezért fontos lenne, hogy az ágazatban olyan reformokat vezessünk be, amelyek csökkentik a központi irányítás jelentőségét és lehetővé teszik az ágazat számára, hogy maga keresse meg a vele szemben felmerülő igényeket, illetve maga viselje annak a kockázatát, ha ezt nem teszi meg. Ennek az a feltétele, hogy az ágazat elkerülhetetlen központi finanszírozásában jelentősen nőjön az output orientált elemek súlya a jelenlegi input orientált finanszírozással szemben.

**Kállay László a „KKV-szektor: versenyképesség, munkahelyteremtés, szerkezetátalakítás”** című tanulmányában a központi gondolatmenet szempontjából azt a nagyon fontos kritikát fogalmazza meg, miszerint a jelenlegi KKV szabályozás számos elemében nem a növekedésre, hanem a KKV létben való megmaradásra ösztönöz. Amennyiben a növekedést fel kívánjuk gyorsítani, úgy ezen a szabályozáson változtatni kell. A tanulmány ugyancsak elemzi a támogatás mértékét és jelzi, hogy ez nem kevés. Magyarország tehát jelentős összegeket kap és fordít támogatásra, de ezt a vállalatok inkább csak felélik, mintsem hogy a versenyképességük lényegesen javulna. Emiatt a támogatási rendszer alaposabb átgondolására is nagy szükség van. A tanulmány egyébként nagyon sok statisztikai adattal is elemzi a KKV szektor fejlődését. Akiknek ezen a téren adatokra van szükségük, e tekintetben is támaszkodhatnak a tanulmányra.

**Révész Tamás** „A magyar gazdaság versenyképes szerkezeti átalakulásának lehetséges változatai” című tanulmányában több 2020-as AKM előrebecslésével jelezte, hogy foglalkoztatási szempontból előnyösebb az a növekedési változat, mely a gazdasági szolgáltatások bővítésére épít szemben azzal a változattal, mely csak a feldolgozó ipar bővítését preferálja. Mindkét változat feltételezi azonban a beruházások erőteljes növelését. A magyar gazdaság jelenlegi stagnálása ugyanis olyan mértékben visszavetette az állóeszközök fejlesztését, hogy e nélkül nem reális a növekedés. Ez egyben jelzi, hogy a fogyasztási feszültségek 2020-ig nem fognak jelentősen mérséklődni. Természetesen a tanulmány nem vagy a feldolgozóipari, vagy a gazdasági szolgáltatások fejlesztése mellett száll síkra, hanem a kettő egészséges kombinációja mellett. Ezt támasztják alá a nemzetközi trendek, valamint az, hogy a két eltérő variáns eredményei között nem nagyok az eltérések a gazdasági szolgáltatások variáns javára.

**Hütl Antónia** a „Termelékenység a magyar gazdaságban” című tanulmányában a múltra vonatkozóan a következő megállapításokra jut:

- Évente több mint 5 százalékponttal magasabb a termelékenység (és az ebből keletkező jövedelmezőség) növekedése a termelékenység terén élenjáró ágazatokban szemben azzal, ahol a gazdasági növekedés jelentős részben a munkainput növekedésének tudható be.
- A múlt struktúráját kivetítve a foglalkoztatás a termelékenység kárára növelhető.
- A többlettermelés termelékenységnövekedés-e az útja a gazdasági felzárkózásnak? (Távol-keleti példák, USA, dán stb. termelékenység számítások)
- A munkainput/foglalkoztatás növelése önmagában nem elegendő a gazdaság dinamizálásához, mivel még azokban az ágazatokban is, ahol a leggyorsabban nőtt foglalkoztatás, a munkainput növekedése hasonló mértékű tőkeinput növekedéssel együtt valósult meg.
- A tőkebefektetéseket a magas fajlagos tőkehozam motiválja. Ágazatok szintjén nem mutatható ki szoros kapcsolat a tőkehozamok és az MFP között. (Tőkehozam: a lehetőségköltség leszámítása után fennmaradó eszközarányos működési eredmény, reálértéken.)
- A magas termelékenységnövekedést elérő ágazatokban az átlagbérek növekedése nem követte a termelékenység emelkedését. 1998-2008 között a munkavállalói jövedelmek folyó áron átlagosan 2,4 –szeresére emelkedtek. A termelékenységnövekedésben élenjáró 10 ágazat közül egyedül az egyéb jármű gyártásban és az iroda- és számítógépgyártásban nőttek ezt érdemben meghaladóan a munkajövedelmek.
- A termelékenységnövekedés hasznának nagy részét a tőketulajdonos realizálta. Bár ezt az állítást nem támasztják alá a fajlagos tőkehozamok ágazati adatai. (profitelszámolás technikái?)

Ezek a megállapítások az alapvető gondolatmenetet erősítik.

**Boda György** a „Maradunk a periférián, vagy felzárkózunk?” című tanulmányában megkísérelte összefoglalni az egyes tanulmányok következtetéseit, azokat egységes modellszámításokkal igyekezett alátámasztani. Ezekhez a modellszámításokhoz iteratív módon az Adler – Révész – Stocker tanulmányok igazodtak is. Ez biztosította a gazdaságpolitikai műhely tanulmányok viszonylag egységes gondolatmenetét. A tanulmány elméleti megalapozást is tartalmaz, amely főleg a növekedés tényezőivel foglalkozik, azok természetét és egymás közötti kapcsolatait elemzi. Lényeges megállapítása, hogy Magyarországon a növekedés elsősorban a szervezethez, illetve a képzettség szintjéhez és struktúrájához függ.

## **A gazdaságpolitikai mûhely jogi kutatócsoportjában a következõ eredmények születtek:**

A kis- és középvállalkozások gazdasági versenyképességét a stabil, kiszámítható és átlátható jogi szabályozás alapvetõen befolyásolja. A nemzetközi versenyben szereplõ vállalkozások nemzeti jogrendszeri szabályzásában mindenhol megjelenik egyfelõl a szabályozási verseny, másfelõl a jogharmonizáció mind a gazdaságban mind pedig íz európai belsõ piacon. A Gazdasági Jogi Intézetben született tanulmányok vizsgálták a társasági jogi, adójogi szerzõdési jogi kérdéseket és az európai piacon való megjelenés jogi környezetét.

Egyes tanulmányok:

### **Balásházy Mária: A korlátolt felelõsségû társaság tagjait megilletõ individuális és védelmi jogok szabályozása és joggyakorlata**

A tanulmány a magyar kis- és középvállalkozások társasági formájában a Kft-ben elemzi az individuális és csoportos jogokat. Az optimális társasági jogi szabályozásban két egymással ellentétes elvnek egyszerre kell érvényesülni. Érvényesülni kell annak az elvnek, amely szerint a nagyobb tõkével rendelkező nagyobb kockázatot vállalók nagyobb befolyással rendelkeznek a társaság ügyeiben, de érvényesülni kell annak az elvnek is, hogy a kisebb tõkével rendelkező társasági tagok nem kerülhetnek kiszolgáltatott helyzetbe. A kisebb tulajdonosok megfelelõ védelme elõsegíti a társaságok tőkevonzó képességét. A tanulmány feldolgozza az individuális és kisebbségi jogok bírósági gyakorlatát.

### **Bodzás Balázs: A hitelbiztosítékok jogi szabályozása és a gazdasági versenyképesség összefüggései.**

A tanulmány a hitelbiztosítékok gazdasági hátterét elemezi, a hitelezés, illetve a hitelezési piac kapcsolatát, valamint a biztosítékok és a fizetéseptelenségi eljárások viszonyát. A biztosítékok közül a zálogjog kötõdik leginkább a tőke- és hitelpiacokhoz. Ezt a viszonyt a tanulmány konkrét történeti példákon keresztül is megvizsgálja. Különösen fontos ebbõl a szempontból a német jelzálogjogi szabályozás legutóbbi, 2008-as változásainak bemutatása. Ebbõl a magyar jogalkotó számára is hasznos következtetéseket lehet levonni. A zálogjog mellett a tanulmány bemutatja a kezesség intézményét is, javaslatokat is megfogalmaz a jövõbeni jogi szabályozásra vonatkozóan.

### **Gál Judit: A gazdasági társaságok átalakulásának egyes jogalkalmazási problémái és a legújabb ítélkezési gyakorlata**

A tanulmány a gazdasági társaságok átalakulásának jogalkalmazási kérdéseit tekinti át, és az egyes vitás jogértelmezésû szabályokkal kapcsolatos eseti bírósági döntéseken keresztül mutatja be az uralkodó bírói gyakorlatot. Foglalkozik – egyebek közt – az átalakulás fordulónapjának problematikájával, az átalakulás bejegyzésével és az átalakulás során bekövetkezõ jogutódlással összefüggõ eljárásjogi teendõkkel, különös tekintettel a felszámolás alá került jogutód esetére.

### **Kolozs Borbála: A kettõs adóztatás elkerülésérõl szóló korai magyar egyezmények**

Ennek a dolgozatnak az a célja, hogy bemutassa Magyarország történeti kettõs adóztatás elkerülésérõl szóló egyezményeit. A dolgozat a nemzetközi adózással kapcsolatos alapfogalmakat tisztázza. A kettõs adóztatásra vonatkozó megállapodások megkötésekor bizonyos esetekben a gazdasági szempontoknál sokkal erõteljesebb volt a politikai (elsõsorban külpolitikai) motiváció. A tanulmány számos olyan

érdekes adalékkal szolgál a Vasfüggöny előtt letárgyalt adóegyezményekről, amelyek eddig még nem kerültek publikálásra a magyar szakirodalomban.

### **Józon Mónika: Az európai magánjog hatása a versenyképességre.**

A tanulmány az európai magánjogi jogegységesítésnek a piaci versenyképességre gyakorolt esetleges hatásait vizsgálja összehasonlító-jogi és piaci érvek mentén. Arra keres választ, hogy az európai uniós tagállami jogi sajátosságok a szerződésen kívüli felelősség területén mennyire hatnak piacra-jutási korlátként, mennyire valósak ezek versenytorzító hatásai, illetve milyen mértékben működik a jogszabályverseny ezen a területen, használhatják-e a magánjogi felelősségi rendszert befektetés és kereskedelemösztönző eszközként a tagállamok. Ezek függvényében tesz ajánlásokat arra vonatkozóan, hogy üzleti szempontok mentén mennyire érdemes az európai lágy jog (DCFR) mércéi alapján átalakítani a nemzeti jogot.

### **Deák Dániel: Az adózási akadályok eltávolítása a határon átnyúló tőkerpiaci műveletek elszámolásánál**

A tanulmány azt tárgyalja, hogy miként képes az EK Bíróság érvényesíteni a jogérvényesítés ténylegessége és az arányosság közösségi jogi elveit, figyelemmel a szolgáltatásnyújtás szabadsága és a tőkeszabadság előtt forrásadóztatás esetében fölmerülő akadályok elhárítására. A dolgozat az EK Bíróság joggyakorlatát e témában teljes egészében feldolgozza.

### ***A közigazgatási kutatócsoport eredményei a következőkben foglalhatók össze:***

A Versenyképesség és közigazgatás című műhelytanulmány négy - tematikailag is elhatárolható - egységből áll. A közigazgatás versenyképességével kapcsolatos alapvetést követően elemzésre került a közigazgatás személyzete, egyik és a versenyképességet jelentősen befolyásoló feladata a közbeszerzés, végül a francia közigazgatás és a versenyképesség viszonyában egyes menedzsment módszerek alkalmazásának tapasztalatai.

A közigazgatás versenyképessége című egység alapvetően két korábbi kutatás eredményeit követve készült: egyrészt a BCE keretei között korábbi versenyképesség kutatások, másrészt a közigazgatás társadalmi környezetének tudományos vizsgálata. A közigazgatás versenyképessége és az állam versenyképessége közötti összefüggések feltárására még akkor is szükség van, ha nyilvánvaló, hogy az állam nevében elsősorban a közigazgatás jelenik meg, mint cselekvő. A tanulmány első fejezete a közigazgatás három eleme közül elsősorban a szervezettel foglalkozik. Összefoglalja, hogy melyek a hatékonyságot és ezen keresztül a versenyképességet biztosító tényezők az igazgatási szervezetben és ezek maradéktalan alkalmazása miért nem lehetséges a demokratizmus, mint elvárás következtében. Az igazgatási szervezet felépítésének elmélete és a magánigazgatási technikák átvételét sugalmazó NPM főbb megállapításai mellett megvizsgáltuk a nemzetközi tapasztalatokat is. Nemzetközi összehasonlításban kerestük a hatékonyság növekedését célzó intézkedések és a csökkentő tényezők valamint a közigazgatási szervezet közötti összefüggéseket, amelyek ismeretében feltártuk a magyar közigazgatás szervezetének néhány hiányosságát.

A szervezet mellett a közigazgatás meghatározó eleme a személyi állomány. A tanulmány második fejezete a személyzet és a hatékonyság, illetve a versenyképesség összefüggéseit mutatja be. Az összehasonlító módszer alkalmazása, a nemzetközi kitekintés itt is meghatározó, amelynek alkalmazásával a közszolgálati reformok fő irányait igyekeztünk bemutatni. A közszolgálat személyi

állományának minőségét annak munkaerő piaci versenyképességével is lehet mérni, mutat rá a tanulmány.

A közigazgatás gazdag feladattömegéből talán a közbeszerzés az egyik, amely a legszorosabb kapcsolatban áll a versenyképességgel tekintettel arra, hogy a legnagyobb megrendelő az állam és nevében a közigazgatás cselekszik. Ezért van jelentősége annak, hogy milyen a közbeszerzés jogi környezete és gyakorlata. A tanulmány a közbeszerzésnek nem csak hazai, hanem Európai Unió gyakorlatát is ismerteti. Beleértve a közbeszerzési szabályozást, gyakorlatot és ellenőrzést.

Az európai versenyképes közigazgatások kivétel nélkül átvettek, illetve átvesznek olyan technikákat és módszereket, amelyeket a magánigazgatásban, a nagyvállalatoknál már sikerrel alkalmaztak. Ennek élenjárói az angolszász modellt követő országok voltak, de ma már kivétel nélkül minden európai állam adaptált menedzsment technikákat. E folyamatnak talán leghosszabb ideig Franciaország állt ellent, ami nem jelenti azt, hogy itt ne került volna sor az adaptációra. Ennek példáját mutatja be a tanulmány negyedik fejezete, amely a francia pénzügyi-költségvetési igazgatás új rendszerét ismerteti angol nyelven (hamarosan megjelenik magyarul is).

## Eredmények

A tudományos eredményeket fentebb összefoglaltuk. Ezeken felül további eredmények is születtek.

Az első és legfontosabb eredménynek a Vállalatgazdaságtan Intézet és a Kisvállalkozási Kutatócsoport között kialakult együttműködést és jó viszonyt kell megemlítenem. Az a tudományos eredmény, mely szerint nincs KKV mítosz, azaz a KKV-k önmagukban nem oldják meg a növekedés problémáját, és a nagyvállalati fejlődés sem érhető meg a KKV szektorban végbemenő változások nélkül, nagyon gyümölcsöző együttműködést és párbeszédet teremtett a két szervezeti egység munkatársai (Bálint András, Boda György, Kállay László és Vecsenyi János) között, amely különösen a műhelyviták során bontakozott ki igazán. Ebből számos további eredmény is születhet, melynek első állomásaként több KKV és nagyvállalati tárgyú publikáció jöhet létre.

További fontos eredmény, hogy jó kapcsolat alakult ki a gazdaságpolitikával és azon belül a foglalkoztatáspolitikával intenzíven foglalkozó kutatók közül Adler Judittal, Pitti Zoltánnal és Vértes Andrással.

Fontos, hogy a Vállalatgazdaságtan intézet körül erősödött egy együttműködő szakértői kör, mely egyrészt kompetencia bővülést, intenzív tanulási folyamatot jelent, illetve eredményeink eredményesebb elterjesztését teszi lehetővé.

Végezetül a nemzetközi kapcsolatok erősödését kell fontos eredményként megemlíteni. A további kutatások szándékával jött létre egy kapcsolat a Pozsonyi Közgazdasági Egyetem Nemzetgazdasági Karával és egy kievi, valamint egy dnipropropetrovszki egyetemmel. Ugyancsak gyümölcsöző együttműködés lehetősége körvonalazódik egy San Sebastian központú knowledge city mozgalommal. Fontos lenne, hogy ezen kapcsolatok fenntartására a jövőben is előteremtsük a megfelelő forrásokat.

A legfontosabb azonban az, hogy a reálszférára vonatkozó kutatások ne lassuljanak le. Ehhez ugyancsak további források előteremtésére lenne szükség.

## További kutatási lehetőségek, fenntartás

A műhely tagjai egy megbeszélésen jelezték, hogy szívesen vállalkoznak közös tanulmányok írására, melyekkel a műhely eredményeit a széles nyilvánosság számára is hozzáférhetővé teszik. Jelenleg folyamatban van ezen publikációk szervezése, mely az én feladatom. Az előzetes megbeszéléseken a következő publikációk tervei kerültek szóba.

1. Boda György – Haraszi Katalin: Tanulmány a periférián maradás, vagy a felzárkózás lehetőségeiről.
2. Boda György – Ádler Judit: Tanulmány a GDP felgyorsításának vállalatdemográfiai, demográfiai és szakképzettségi feltételeiről.
3. Boda György – Stocker Miklós: Tanulmány a tudástőke szűk keresztmetszeti jellegéről a magyar gazdaságban.
4. Boda György – Kállay László: Tanulmány a magyar vállalatdemográfiai folyamat egészséges és problematikus folyamatairól
5. Boda György – Kállay László – Stocker Miklós: Tanulmány a KKV szektor eltérő szerepéről a magyar és a német gazdaságban.
6. Boda György – Rácz Viktória: Tanulmány a magyar vállalatdemográfiai folyamatok visszamenőleges feldolgozásáról 1980-ig.
7. Boda György – Mart Kivikas: Tanulmány az európai centrum és a periféria versenyképességének összehasonlításáról.
8. Boda György – Natalia Stukalo: Tanulmány a magyar és az ukrán gazdaság versenyképességének összehasonlításáról.
9. Boda György – Martin Lábaj – Schmidt Viktória: Tanulmány a magyar és a szlovák gazdaság versenyképességének összehasonlításáról.
10. Boda György – Révész Tamás: Tanulmány a 2020-évi fejlettségi szint strukturális átalakulási irányairól, növekedési követelményeiről.



## Felhasznált irodalom

### A zárótanulmányban felhasznált (a műhely jelen kutatásain kívüli) irodalom\*

1. A hozzáadott érték átárazásához használt árindexek forrásai: 2009-es Stat. évkönyv és 2008-es Stat. Évkönyv
2. A kis- és középvállalkozások helyzete 2009, © Nemzetgazdasági Minisztérium, 2010, ISSN 1416-2334
3. A Kockázatkutató Intézet részére készített tanulmány (TAM-REP10.DOC file)
4. A Kockázatkutató Intézet részére készített tanulmány (TAM-REP10-3.DOC file)
5. A Kockázatkutató Intézet részére készített tanulmány (TAM-REP2.DOC file)
6. A Magyar Köztársaság Kormánya, Magyarország Nemzeti reform programja a Széll Kálmán Terv Alapján, 2011. április
7. Adler Judit: A munkaerő-kereslet strukturális változásai 2015-ig Honnan hová? Tanulmányok a versenyképességről, ED.
8. ANNUAL REPORT ON EUROPEAN SMEs: DATA 2005-2012. Note: Data from 2008 onwards are estimates. Data up to 2007 are from Eurostat's Structural Business Statistics database: Home page: [http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/european\\_business/special\\_sbs\\_topics/small\\_medium\\_sized\\_enterprises\\_SMEs](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/european_business/special_sbs_topics/small_medium_sized_enterprises_SMEs)
9. Are EU SMEs recovering from the crisis? Annual Report on EU Small and Medium sized Enterprises 2010/2011, Rotterdam, Cambridge, 2011
10. Árvay János: Nemzeti termelés, nemzeti jövedelem, nemzeti vagyon, Magyarország népgazdasági mérlegrendszer, Budapest, KJK, 1973
11. Aubert, Jean-Eric and his co-authors [2010]: Innovation Policy, A Guide for Developing Countries, The World Bank, Washington, D.C., 374. pages.
12. Bacsur Kálmán, Boda György és Virág Imre: Értékteremtő emberi erőforrás menedzsment, Kézirat
13. Bakacsi Gyula [2006]: Szervezeti magatartás és vezetés. AULA Kiadó, Budapest.
14. Balás Gábor, Csité András, Mike Károly, Szabó-Morvai Ágnes, Szalai Ákos, Szepesi Balázs: Jelentés a magyarországi kapitalizmus állapotáról 2008, Közjő és Kapitalizmus Intézet, 2009
15. Bálint András: Merre tovább középvállalkozások? Stratégiai lehetőségek a vállalkozásátadás folyamatában, PhD értekezés, Budapest, 2006
16. Benedeck Jánosné: A nemzeti jövedelem és tényezői, Budapest, KJK, 1968
17. Benk, Sz. – Jakab, Z.M. – Vadas, G. [2005]: Potential Output Estimations for Hungary: A Survey of Different Approaches, MNB Occasional Papers, 43.
18. Bertóti László: A nemzeti jövedelem és értéktöbbletrata. Közgazdasági Szemle, 1969, 9. szám.
19. Boda György – Virág Imre: Ütemvakság, Közgazdasági Szemle, 2010, X. szám
20. Boda György [2007]: A vállalati gazdálkodás és tervezés alapjai, BCE Levelező Képzés, Budapest, 2007
21. Boda György [2011]: Kutatási összefoglaló a TÁMOP kutatási program gazdaságpolitikai műhelyének eddigi eredményeiről. Munkaanyag.
22. Boda György –Virág Imre :The Central and Eastern European Model of Competitiveness, Konferencia előadás a IX. Nemzetközi Versenyképességi Konferencián, Bol, 2011, Május 25-28
23. Bosworth, Barry és Collins, Susan M. (2008): Accounting for Growth: Comparing China and India, Journal of Economic Perspectives—Volume 22, Number 1—Winter 2008—Pages 45–66
24. Cohen, A.J. – Harcourt, G.C. [2003]: Whatever Happened to the Cambridge Capital Theory Controversies? Journal of Economic Perspectives, Vol. 17 Number 1:199-214

---

\* A hivatkozott műhelytanulmányok és műhelytanulmányt kiváltó cikkek pontos adatai a Mellékletben találhatóak.

25. Czákó Erzsébet, A közszféra és a gazdaság versenyképessége, a hazai vállalatszerkezetből fakadó következmények, Tanulmány „A közszféra és a gazdaság versenyképessége” című kutatás II. szakasza (ÁSZ-FEMI – VTOA 128/08 sz. szerződés alapján) BUDAPEST, 2009. február
26. Csanády András: A fejlődésrejtett képletei, Társadalomkutatás 28 (2010) 1, 65–84, DOI: 10.1556/Tarskut.28.2010.1.5
27. Csernók Attila: A nemzeti jövedelem értelmezésének néhány elméleti és gyakorlati kérdése. Közgazdasági Szemle, 1965, 2, szám.
28. Dávid János-Fülöp Edit: Miért készítünk középtávú munkaerő-piaci előrejelzéseket? Munkaügyi Szemle 2009/II.
29. Economist szerkesztőségi cikkek: Small is not beautiful Why small firms are less wonderful than you think, 2012.03.08. 16:17, and Decline and small Small firms are a big problem for Europe's periphery, 2012.03.08. 16:18
30. Edvinsson, L - Malone M.S [1997]: Intellectual Capital, Harper Business, 1997, 223 p.
31. Felipe, J. [2002]: The Relevance of the Aggregation problem for the concept of total factor productivity, 17th CEIES Seminar, Rome, 4-5 March 2002
32. Friedrich Nietzsche: Also sprach Zarathustra, 1908. Grill Károly könyvkiadó vállalata, Budapest, IV., Veres Pálné u. 16
33. Hanushek, Eric A. – Wössmann, Ludger [2009]: Do Better Schools Lead to More Growth? Cognitive Skills, Economic Outcomes, and Causation. In: CESIFO WORKING PAPER NO. 2524 JANUARY 2009
34. Heller, F. [2001]: A közgazdasági elmélet története, Aula kiadó, Budapest
35. Hüttl Antónia: Milyen fejlődést érhetett el a magyar gazdaság a tervgazdálkodás korában? Kézirat, 14 o.
36. Hüttl, A. [2008]: A tőkemérés néhány alapproblémája, Statisztikai Szemle, 86. évf.: 695-712.
37. Jánossy Ferenc [1971]: The end of the economic miracle, appearance and reality, International Arts and Sciences Press, Inc., White Plains, N.Y. 269. p.
38. Jánossy Ferenc [1975]: A gazdasági fejlődés trendvonala és a helyreállítási periódusok, Magvető Könyvkiadó, Budapest.
39. Jorgenson, D.W. [2001]: Information Technology and the U.S. Economy, American Economic Review, Vol.91, No.1: 1-32
40. Kézdi Gábor: A szakképzés munkaerő-piaci értékének és struktúrájának változása Magyarországon a rendszerváltás előtt és után. OKA Háttér tanulmány, Budapest, 2007.
41. Kiss Paszkál [2010]: Diplomás kompetenciaigény és munkával való elégedettség. In: Diplomás Pályakövetés IV. Friss Diplomások 2010, Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. Felsőoktatási Osztály, 2010, december
42. Klein, Stephen – Benjamin, Roger – Shavelson, Richard – Bolus, Roger [2010]: Felsőoktatási Tanulmányi Értékelés (CLA): Tények és hiedelmek. In: Diplomás Pályakövetés III. Kompetenciamérés a felsőoktatásban, Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. Felsőoktatási Osztály, 2010
43. Kutas János: A foglalkoztatási ráta reális, a jelenleg elismertnél lényegesen nagyobb mértéke, a munkaerő-piac feszültségei, ezek társadalmi-gazdasági hatásai. Következtetések, és elgondolások az „új helyzethez” igazodó néhány feladatra. Munkaügyi Szemle, 2012, február (ellenőrizni)
44. Kutas János: Gondolatok a képzés és foglalkoztatás összehangolásának céljáról és módszereiről. Munkaügyi Szemle 2009/II.
45. Lecomber, J. R. C. (1975). A critique of methods of adjusting, updating and projecting matrices. Estimating and Projecting Input-Output Coefficients. R. I. G. Allen and W. F. Gossling. London, UK, Input-Output Publishing Company: 1-25.
46. Magyar Közigazgatási Intézet [2006]: Mi a kompetencia. [www.kszk.gov.hu/data/cms29282/Mi\\_a\\_kompetencia.ppt](http://www.kszk.gov.hu/data/cms29282/Mi_a_kompetencia.ppt) (letöltve 2011-08-15)
47. Magyar Köztársaság Kormánya, Magyarország konvergencia programja, 2011 – 2015, A Sáll Kálmán terv alapján, Budapest, 2011. április
48. Magyar növekedési terv, Nemzetgazdasági Minisztérium, 2011 December
49. Magyar Statisztikai Évkönyv, 2009, Központi Statisztikai Hivatal, 2010
50. Magyarország nemzeti számlái 2008-2010, Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, 2011
51. Marx, Karl – Engels Friedrich, [1983]: Werke, Band 25, "Das Kapital", Dietz Verlag, Berlin/DDR
52. Munkaerő-piaci előrejelzések szakmacsoportonként 3K Consens Iroda 2007. Kutatásvezető: Dávid János. A teljes dokumentáció megtekinthető: [www.employmentpolicy.hu](http://www.employmentpolicy.hu)

53. Navaretti, Giorgio Barba – Bugamelli, Matteo – Schivardi, Fabiano – Altomonte, Carlo – Horgos Daniel, Daniella Magioni (2011): The global operations of European firms, The second FIGE policy report, Brüsszel
54. Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium: A gazdasági válság és a mikro- és kisvállalkozások. Jelentés egy kérdőíves felmérés alapján. Vállalkozásfejlesztési Főosztály. 2009. december
55. OECD [2001]: Measuring Productivity, OECD Manual Measurement of Aggregate and Industry-level Productivity Growth
56. OECD [2009]: Measuring Capital, Second edition
57. PISA 2009 tájékoztató [2010]: Jellemzők és eredmények. Nemzeti Erőforrás Minisztérium. Oktatási Hivatal. Közoktatás Mérési Értékelési Osztály, Budapest
58. Pitti Zoltán: A gazdasági teljesítmények vállalászási méretfüggő jellemzői Magyarországon Közgazdász, a TÁMOP-4.2.1/B-09/1/KMR-2010-0005. sz. kutatási projekt keretében készült tanulmány
59. Pitti Zoltán: A hazai gazdaság fejlődésének tulajdonosfüggő jellemzői. Európai Tükör, MEH folyóirat, 1. szám.
60. Pitti Zoltán: A hazai vállalkozások demográfiai, teljesítményi és eredményességi jellemzői a 2000-2007. évi innovációs gyakorlat és K+F teljesítmények tükrében, Budapesti Corvinus Egyetem tanulmánya, Kutatási összefoglaló, Készült „A vállalati K+F ráfordítások ösztönzésének lehetőségei” tárgyú, a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal által irányított kutatási program keretében.
61. Pitti Zoltán: Gazdasági kórkép alulnézetből, VEZETÉSTUDOMÁNY 2 XLI. ÉVF. 2010. 6. és 9. SZÁM / ISSN 0133-0179
62. Pitti Zoltán: Gazdasági teljesítmények kontra társadalmi elvárások 20 év után, Napvilág kiadó, Budapest, 2010
63. Polónyi István – Tímás János: Tudásgyár vagy papírgyár? Új Mandátum Bp. 2001.
64. Révész, Tamás (2001): Költségvetési és környezetpolitikák elemzése általános egyensúlyi modellekkel, Budapesti Közgazdaság-tudományi Egyetem, Ph.D. értekezés, 2001. március
65. Révész, Tamás (2009): Negyedéves adatokon alapuló ágazati bontású előrejelző és hatáselemző modell – Az áfa-bevallási adatbázisnak a legfrissebb hazai ÁKM-mel integrált újszerű alkalmazása
66. Révész, Tamás (2010): A gazdaság fő ágazati- és makromutatói 2010. évi valószínűségeloszlásának becslése ÁKM-moddellel
67. Révész, Tamás (2011): A gazdaság fő ágazati- és makromutatói 2010. évi becslése ÁKM-moddellel
68. Sik Endre és Szép Katalin szerkesztésében: A háztartási termelés értéke a mai Magyarországon, Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, 2003
69. Stähle, Pirjo and Stähle, Sten: Countries in Comparison Intellectual Capital Development 2001-2010, Lecture on the TEKES conference in November 2011.
70. Stähle, Pirjo and Stähle, Sten: Towards measures of national intellectual capital: A critical analysis of the CHS model
71. Stenbaek, N. – Sorensen, H.S. – Bonde, K. [2004]: Danish Productivity Growth 1988-2000, Statistics Denmark
72. Stiglitz, J. E. - Sen, A. - Fitoussi, J.P., IEP [2009]: Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress, 291 pages. [www.stiglitz-sen-fitoussi.fr](http://www.stiglitz-sen-fitoussi.fr)
73. Stocker Miklós [2004]: Tanuló szervezetek a fenntartható fejlődésért, Menedzsmentforum, <http://www.mfor.hu/cikkek/cikk.php?article=14289> (letöltve 2011.11.22)
74. Sveiby, Karl-Erik [2001]: Szervezetek új gazdasága: a menedzselt tudás, KJK KERSZÖV, Budapest 2001
75. Széll Kálmán Terv, Magyar Munka Terv 2011.05.19.
76. Szirmai Péter: The SME sector in Hungary, Present and Past, National SME policies in Hungary, 201 május 10, power point prezentáció
77. Tarján Tamás: Jánossy elmélete az új növekedési elmélet tükrében, Közgazdasági Szemle, XLVII. évf., 2000. május (457–472. o.)
78. The Global Competitiveness Report 2010–2011, World Economic Forum, Geneva, Switzerland, Edited by Professor Klaus Schwab, 2010
79. The IMD competitiveness Yearbook, 2011 <http://www.imd.org/research/publications/wcy/World-Competitiveness-Yearbook-Results/#/> Downloaded in June, 2011
80. U.S. Department of Education [2006]: A test of leadership: Charting the Future of U.S. Higher Education. Washington, D.C.

81. Vecsenyi János: A kis- és középvállalatok növekedési kihívásai, Harvard Business Review, 2010.11.29
82. Vecsenyi János: Kisvállalkozások indítása és működtetése, Budapest, 2009
83. Virág Imre: A Cobb-Douglas termelési függvény tényezőinek függetlensége, Kézirat
84. Viszt Erzsébet, Stratégiai kutatások Magyarország 2015, Budapest 2007 MTA-MEH 98-149.old.
85. WEF [2010]: The Global Competitiveness Report 2010-2011. World Economic Forum, Genova, 2010.
86. Zöld könyv a közoktatás megújításáért (szerk.: Fazekas Károly, Köllő János, Varga Júlia) Ecostat Bp. 2008.

## MELLÉKLETEK

### A műhelyben készült műhelytanulmányok listája<sup>†</sup>

Nr.	Szerzők	Tanulmányok címe
1	Hüttl Antónia	Termelékenység a magyar gazdaságban
2	Révész Tamás	A magyar gazdaság versenyképes szerkezeti átalakulásának lehetséges változatai
3	Ádler Judit	A foglalkoztatás szerkezeti keretei
4	Ádler Judit – Stocker Miklós	Kompetencia alapú, output orientált oktatás az ideális foglalkoztathatóság érdekében
5	Kállay László	KKV-szektor: versenyképesség, munkahelyteremtés, szerkezetátalakítás
6	Boda György	Maradunk a periférián, vagy felzárkózunk
7	Balásházy Mária	A korlátolt felelősségű társaság tagjait megillető védelmi jogok
8	Bodzási Balázs	A hitelbiztosítékok jogi szabályozása és a gazdasági versenyképesség összefüggései
9	Deák Dániel	Removing Tax Barriers from the Clearing and Settlement of Cross-Border Capital Market Transactions
10	Gál Judit	A gazdasági társaságok átalakulásának egyes jogalkalmazási problémái és a legújabb ítélkezési gyakorlata
11	Józon Mónika	Az Európai Magánjog hatása a versenyképességre
12	Kolozs Borbála	A kettős adóztatás elkerüléséről szóló korai magyar egyezmények
13	Boros Anita – Courier, Anne-Elisabeth – Kristó Katalin – Temesi István	Versenyképesség és közigazgatás

### A műhelytanulmányokat bíráló szakemberek listája

Nr.	Lektor	Lektorált tanulmány
1	Haraszi Katalin	Hüttl Antónia – Révész Tamás – Ádler Judit – Stocker Miklós – Boda György féle tanulmányok
2	Pázmándi Kinga	Balásházy Mária – Gál Judit tanulmányok
3	Leszkoven László	Bodzási Balázs tanulmány
4	Papp Tekla	Józon Mónika tanulmány
5	Ferenci Endre	Deák Dániel – Kolozs Zoltán tanulmány
6	Hazafi Zoltán	Boros Anita – Courier, Anne-Elisabeth – Kristó Katalin – Temesi István tanulmány

<sup>†</sup> Kiemelve a kutatócsoportok zárótanulmányait

## A műhely munkájában részt vevő kutatók listája

1	Ádler Judit	GKI
2	Boda György	Budapesti Corvinus Egyetem
3	Grad Sándor	Foglalkoztatási Hivatal
4	Stocker Miklós	Budapesti Corvinus Egyetem
5	Hüttl Antónia	TÁRKI
6	Kállay László	Budapesti Corvinus Egyetem
7	Mihalkovné Szakács Katalin	Budapesti Corvinus Egyetem
8	Révész Tamás	Budapesti Corvinus Egyetem
9	Balásházy Mária	Budapesti Corvinus Egyetem
10	Bodzási Balázs	Budapesti Corvinus Egyetem
11	Deák Dániel	Budapesti Corvinus Egyetem
12	Gál Judit	Budapesti Corvinus Egyetem
13	Józon Mónika	Budapesti Corvinus Egyetem
14	Kolozs Borbála	Budapesti Corvinus Egyetem
15	Temesi István	Budapesti Corvinus Egyetem
16	Boros Anita	Budapesti Corvinus Egyetem
17	Anne-Elisabeth Courier	Budapesti Corvinus Egyetem
18	Kristó Katalin	Budapesti Corvinus Egyetem

## Nemzetközi konferencia részvételek és tanulmányutak

Részvevő neve	A rendezvény helyszíne	A rendezvény címe	Ideje	Írásos eredmény
Boda György	Bol	Challenges of Europe: Growth and Competitiveness	2011. 05. 26 - 05. 28.	Presentation
Boda György – Stocker Miklós	Pozsony	EUBA conference	2011. 06. 09.	Presentation
Boda György	Helsinki	TEKES conference	2011. 11. 09-11. 12.	None
Boda György	Budapest	BCE – HSE Conference	2011. 11. 17 - 11. 18.	Presentation
Boda György – Stocker Miklós	Budapest	TÁMOP Education Conference	2011. 12. 09	Book chapter
Boda György	Dniepropetrovs'k	"FINANCE OF UKRAINE: GLOBAL AND NATIONAL IMPERATIVES OF DEVELOPMENT"	2012. 03. 30 - 03. 31.	Presentation
Józon Mónika	London	13th International Conference of the IACL	2011.06.27-29	Proceedings
Stocker Miklós	Bécs	Hidden Champions in CEE and Dynamically Changing Economies	2011.11.17	Book Chapter

## Nemzetközi szakmai tréningeken részvétel

Résztevő neve	A rendezvény címe	A rendező intézmény neve	A rendezvény helyszíne	Ideje
Deák Dániel	Egyéni tanulmányút	MGU, MGYUA	Moszkva	2011.11.06-13
Stocker Miklós	Egyéni tanulmányút	IEDC School of Management	Bled	2012.01.09-23

Jelen tanulmány a VERSENYKÉPESSÉG KUTATÁSOK MŰHELYTANULMÁNY-SOROZAT kötetét képezi.

BCE Versenyképesség Kutató Központ  
Kiadásért felelős: Chikán Attila igazgató  
ISSN 1787-6915